

10. Inanna en vorst Gilgamesj en de Huluppu-boom

Behalve Enmerkar was er nog een andere stadsvorst van Uruk met wie godin Inanna een liefdesrelatie had. Dat was de legendarische held Gilgamesj, die waarschijnlijk halverwege het derde millennium in Uruk leefde. Volgens de Sumerische koningslijst was Gilgamesj na Enmerkar de vierde of vijfde En-vorst van Uruk.

Misschien voltrok Gilgamesj net als Enmerkar het Heilig Huwelijksritueel met Inanna op het bed dat in haar tempel stond. In het Gilgamesj-epos, dat pas in het tweede millennium volledig werd opgetekend, is de verhouding tussen Inanna en Gilgamesj vijandig. Maar er is een andere tekst bewaard gebleven die vermoedelijk teruggaat tot het derde millennium v.C., waarin Inanna en Gilgamesj juist vreedzaam met elkaar samenleven en Gilgamesj zich uiterst hoffelijk tegenover Inanna gedraagt. Dat is het verhaal van Inanna en de Huluppu-boom, een mythische boom uit de oertijd. In deze verzen komt Inanna naar voren als een godin die nog niet zo machtig en verheven is, en die nog gewoon op aarde rondgaat en nauw contact heeft met koning Gilgamesj. Herman Vanstiphout heeft er een prachtige Nederlandse vertaling van gemaakt. De verzen beginnen met een magistrale opening waarin het begin van de kosmos en het begin van de Sumerische samenleving in brede lijnen worden neergezet. De schepping was begonnen, want hemel en aarde waren van elkaar gescheiden en de goden hadden de beschaving naar Sumerië gebracht; de Sumeriërs bakten brood in ovens, zij hadden dus kennis gekregen van de landbouw. Dan zoekt de mythe in op de Huluppu-boom, een eenzame boom die aan de oever van de Eufraat groeide. *Maar de Zuidenwind rukte zijn wortels uit, en brak zijn takken af en het water van de Eufraat droeg hem weg.* Toen kwam godin Inanna voorbij en zag hoe de boom wegdreef op het water. Zij bracht de boom naar Uruk, en plantte hem in haar weelderige tuin. Maar er was een probleem: *'Hoelang nog voor ik kan plaatsnemen op een reine troon?'* zuchtte zij, *'Hoelang nog voor ik mij kan neervlijen in een rein bed?'* klaagde zij. Kennelijk had Inanna het plan opgevat om van het hout van de Huluppu-boom een heilige troon en een heilig bed voor zichzelf te laten maken, maar dan moest ze wel eerst wachten tot de boom groot en sterk genoeg geworden was. *Ze wachtte lang, vijf jaar of misschien wel tien jaar gingen voorbij, de boom werd dik, de bast spleet niet.* Maar toen de boom eenmaal volgroeid was kon Inanna de boom nog steeds niet gebruiken voor haar troon en bed, want de boom werd inmiddels bewoond door boosaardige mythologische wezens.

Tussen zijn wortels nestelde zich een slang, onkwetsbaar voor bezweringen;
In de top broedde de Stormvogel haar jongen uit;
In de stam had de duivelin Lilitu haar intrek genomen,
De maagd die lachte met opgeruimd hart;
Maar de heilige Inanna weende luid.

Inanna besluit om de hulp van Gilgamesj in te roepen.

De dageraad kwam, de einder lichte op;
De vogels begonnen hun koorzang bij het ochtendgloren.
En toen de Zonnegod dan eindelijk uit zijn slaapvertrek kwam
Sprak zijn zuster, Inanna de heilige,
Tot de krijger Gilgamesj.

Inanna vertelt Gilgamesj hoe lang zij gewacht had tot de boom volgroeid zou zijn om er een troon en een bed van te maken, maar dat de boom nu bewoond werd door de slang en de Stormvogel en de duivelin Lilitu. Gilgamesj komt Inanna te hulp, hij neemt een bijl en doodt de slang die tussen de wortels leefde. De Stormvogel vluchtte toen weg met haar jongen naar de wildernis; de duivelin Lilitu vluchtte naar de woestijn. Nu kon Gilgamesj de boom omhakken. Hij sloeg de boom in stukken en gaf Inanna het hout voor haar troon en bed.

De Huluppu-boom is een kosmische boom die hemel en aarde verbindt. De slang is een dier van de aarde, de Stormvogel is een hemeldier. De positie van de vrouw Lilitu (Lillith) – is minder duidelijk. Zij was een stormdemon. Kennelijk leefden deze wezens, die geen vaste verblijfplaats hadden, net als vogels in bomen. Van deze kosmische boom wil godin Inanna haar bed en troon maken, sacrale meubels die altijd in haar tempel stonden. Voor zichzelf maakt Gilgamesj van de wortels van de boom een ellag en van de takken een ekidma. We weten nog steeds niet zeker wat dat zijn, Vanstiphout vertaalt het met bal en slaghout. Volgens een andere theorie is het een lotstafel met een zetsteen. In de oudheid gebruikten de mensen bordspelen om de beschikkingen van de goden te achterhalen. Inanna besliste over leven en dood en Gilgamesj wilde wellicht het magische bord in zijn bezit hebben waarop hij de besluiten van de godin kon achterhalen.

Volgende week: Enheduanna hogepriesteres van de maangod in Ur

Godin Ištar voor een dadelboom. Zegel BM 89769. (Frankfort Art and Architecture, pl. 119a, BM 89769; © The Trustees of the British Museum)